

νίτης, χαλκοπυρίτης, γαληνίτης, σφαλερίτης καὶ άλλα σπανιότερα όρυκτά. Τά κοιτάσματα κασσίτερου τῆς Βολιβίας, είναι σύμπλοκα, πλούσια σέ κασσίτερο καὶ δρυγορο. Ἐκτός ἀπό τά κύρια αὐτά δύο μέταλλα ἔξαγουν ἐπίσης χρυσό, βιολφράμιο, μόλυβδο, ψευδάργυρο, ἀντιμόνιο καὶ βισμούθιο.

Βιβλιογραφία: Οστρομέντσκι Ν. Μ., Κόσσοφ Μπ. Μ. Ὁθσινικόφ Δ. Ι. Καστίτερος, Μόσχα, 1966 ('Ἐκτίμηση τῶν κοπασμάτων κατά τίς ἀναζήτησες καὶ ἀνινεύσεις, ἑκδ. 2η.), Ἡ γεωλογία κοπασμάτων κασσίτερου τῶν ἔνων χωρών, Μ., 1969.

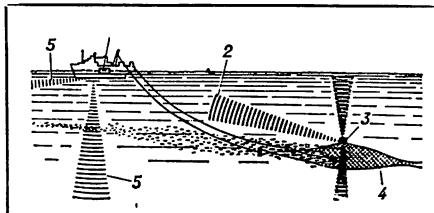
B. I. ΣΜΙΡΝΟΦ

Βολίδα. Λαμπρό μετέωρο μέ έντονες γωνιακές διαστάσεις. Οι λαμπρότερες βολίδες μπορεῖ νά είναι δρατές ἀκόμη καὶ στὸ φῶς τῆς ήμέρας. Τῇ νύχτα είναι δρατοί ὡς μανδύας καὶ ἡ κόμη. Οι βολίδες ἀφίνουν στὴν τροχιά τους ἁχνή ἀπό ίονισμένα ἀερία καὶ σκόνη. Ἡ πτήση τῆς βολίδας μπορεῖ νά συνοδεύεται ἀπό ἀκουστικά φαινόμενα καὶ δρισμένες φορές καταλήγει μέ τὴν πτώση στὴ Γῆ ἐνός μετεωρίτη.

Βολίδα βυθομετρήσεων. Συσκευή πού χρησιμοποιεῖται ἀπό πλοϊα γιά βυθομετρήσεις.

Ὑπάρχουν τρεῖς τύποι βολίδων: χειροκίνητη, μηχανική καὶ ύδροακουστική (συσκευή ἥχοβολίσεων). Ἡ χειροκίνητη, ἡ πιό ἀπλή, ἀποτελεῖται ἀπό ἔνα κωνικό βαρύδι 3,5 - 5 Κgr. ἀπό μόλυβδο ἢ χυτοσίδηρο, πού ἔχει προσδεθεῖ σε συρματόσχοινο μέ ἔγχρωμες υπόδιαιρέσεις σέ μέτρα (ἴη πόδες). Μέ χειροκίνητη βολίδα είναι δυνατή ἡ μέτρηση βάθους ὡς 50 μ. μέ ταχύτητες δχι μεγαλύτερες ἀπό 3 - 5 κόμβους (5 - 9 χλμ. τὴν ὥρα). Ἡ ἀρχή λειτουργίας τῆς μηχανικής βολίδας βασίζεται στὴ μέτρηση τῆς ύδροστατικῆς πίεσης μέ ἔνα σωλήνα, κλειστό στὸ πάνω μέρος καὶ ἀνοικτό ἀπό κάτω, πού ρίχνεται στὸ νερό. Ἡ μηχανική συσκευή μετρά βάθος 10 - 200 μ., δtan ἡ ταχύτητα τοῦ σκάφους είναι ὡς 16 κόμβους (28 χλμ. τὴν ὥρα). Οι μηχανικές συσκευές, πού χρησιμοποιούνται σέ ώκεανογραφικά πλοϊα νιά πολύ μεγάλα βάθη ὄνομάζονται βαθομετρικές μηχανές.

Βολίδα μέ δίχτυ ή ἀλιευτική. Ὁργανο γιά τὴν παρακολούθηση ἀπό ἀπόσταση τῶν ύποβρύχιων συνθηκῶν καὶ τῶν παραμέτρων τοῦ ἀλιευτικοῦ ἔξοπλισμοῦ ἀπό ἔνα ἀλιευτικό σκάφος, πού χρησιμοποιεῖται γιά τὴν πλησίον τοῦ πλοίου περιοχή, ὅπου διενεργεῖται ἡ ἀλιεία. Οι βολίδες μέ δίχτια χρησιμοποιούνται κυρίως γιά τὴν ἀνίχνευση τῶν ψαριῶν κατὰ τὴν ἀλιεία μὲ ἀνεμότραπες σέ διάφορα βάθη καὶ κατὰ μῆκος τοῦ βυθοῦ τῆς θάλασσας. Οι βολίδες αὐτές κάνουν δυνατή τὴν παρακολούθηση τῶν διχτιῶν τῆς τράτας καὶ τὴν κατεύθυνση τους πρὸς τὰ κοπάδια τῶν ψαριῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸν καθορισμό τῆς ποσότητας τῶν ψαριῶν μέσα στὰ δίχτια. Λόγω τῆς μεγάλης ἀκριβείας μέτρησης τῆς ἀπόστασης μεταξὺ τῶν διχτιῶν καὶ τοῦ πυθμένα, ἡ ἀλιεία μπορεῖ νά διεξαχθεῖ πολὺ κοντά σέ βιθούς πού είναι σκληροὶ καὶ ἀνώμαλοι χωρίς κίνδυνο καταστροφῆς τῶν διχτιῶν. Γιά τὸ ψάρεμα μέ καθετή καὶ δόλωμα, χρησιμοποιούνται βολίδες μέ δίχτυ γιά τὸν καθορισμό τοῦ βάθους καὶ τοῦ χρόνου ἐμβύθισης τοῦ κάτω ἀκρου τῆς καθετῆς, γιά τὸν καθορισμό τοῦ χρόνου σύσφιγξης τοῦ δίχτιού, καθὼς καὶ γιά δοκιμές νέων διχτιῶν. Ἐπίσης χρησιμεύουν γιά τὴν παρακολούθηση τῆς εἰσόδου τῶν ψαριῶν σέ ἀκίνητα ἀλιευτικά σύνεργα (σταθερά δίχτια, παγίδες κ.α.) καὶ τέλος χρησιμοποιούνται γιά τὴ μελέτη καὶ τὶς δομικές νέων ἀλιευτικῶν συσκευῶν.

Βολίδα μέ δίχτυ, μέ ύδροακουστική γραμμή σύνδεσης: 1) συσκευή λήψης καὶ καταγραφῆς, 2) γραμμή σύνδεσης, 3) ύποβρύχια συσκευή μέτρησης καὶ μετάδοσης, 4) τράτα, 5) συσκευή ἀναζήτησης ἰχθύων.

‘Υπάρχουν τρία εἶδοι βολίδων μέ δίχτυ, γιά τὴ μέτρηση μιᾶς, δύο ἢ τριῶν παραμέτρων. Ἡ βολίδα ἀποτελεῖται ἀπό τὸν ύποβρύχιο μηχανισμό, πού είναι προσαρμοσμένος στὴν ἀλιευτική συσκευή καὶ ἀπό τὸ μηχανισμό πού βρίσκεται πάνω στὸ πλοίο. Ὁ ύποβρύχιος μηχανισμός μετρᾷ τὶς παραμέτρους τῆς ἀλιευτικῆς συσκευῆς, ἔξετάζει τὶς συνθήκες στὴν περιοχή γύρω ἀπό αὐτὴν καὶ μεταδίδει αὐτές τὶς πληροφορίες στὸ πλοίο. Ὁ μηχανισμός πάνω στὸ πλοίο διαθέτει συσκευές γιά τὴ λήψη, μετατροπή καὶ καταγραφῆ τῶν στοιχείων πού μεταδίδονται ἀπό τὴν ἀλιευτική συσκευή. Ἀνάλογα μέ τὸ εἶδος τῆς χρησιμοποιούμενης τηλεπικοινωνιακῆς γραμμῆς, γίνεται διάκριση μεταξὺ βολίδων ἐφοδιασμένων μέ ειδικό τηλεφωνικό καλώδιο ὑψηλῆς ἀντοχῆς, μέσω τοῦ ὅπουο μεταδίδονται τὰ στοιχεῖα ἀπό τὴν ἀλιευτική συσκευή πρὸς τὸ πλοίο, βολίδων μέ ύδροακουστική τηλεπικοινωνιακή σύνδεση, ὅπου οι πληροφορίες μεταδίδονται μέ τὴ βοήθεια ύπερηχητικῶν σημάτων, καὶ τέλος βολίδων μέ ραδιοφωνική σύνδεση, ὅπου οἱ ύποβρύχιες πληροφορίες συλλέγονται ἀπό συσκευές σέ σημαδούρες ἐπιφανείας καὶ σέ συνέχεια μεταδίδονται στὸ πλοίο μέ τὴ μορφή ραδιοσημάτων.

Οι πιό συνηθισμένες βολίδες μέ δίχτυ πού παράγονται ἀπό τὴν ἀλιευτική βιομηχανία διαθέτουν ἐνέργοις μετατροπεῖς ἡχητικῶν σημάτων μέ ύπερηχητικούς δονητῆς, πού χρησιμοποιούνται ἀπό πλοϊα δχι μόνο γιά τὴ διεξαγωγὴ παρατηρήσεων τῆς εἰσόδου ἢ διέλευσης ψαριῶν μέσα ἢ δίπλα στὴν ἀλιευτική συσκευή, ἀλλά καὶ γιά τὴ μέτρηση τῶν βασικῶν παραμέτρων της, ὅπως τὸ βάθος τῆς διαδρομῆς της, τὴν ἀπόστασή της ἀπό τὸν πυθμένα τῆς θάλασσας καὶ τὸ κατακόρυφο ἀνοιγμά της.

B. I. ΚΟΥΝΤΡΙΑΒΤΣΕΦ

Βολίδοσκόπησης σῆμα. Τὸ ραδιοσήμα πού μεταδίδεται ἀπό τὴν κεραία σταθμοῦ ραδιεντοπιστῆ (ραντάρ). Συνήθως ἔχει τὴ μορφή παλμῶν. Ἡ δομὴ τῶν παλμῶν καὶ ἡ διάρκειά τους (ἀπό 0,01 ἑκατομμυριοστό τοῦ δευτερόλεπτου μέχρι 1 χιλιοστό τοῦ δευτερόλεπτου) ἔχαρται ἀπό τὴ σκοπιμότητα τοῦ σταθμοῦ. Ἡ ἀπόσταση ἀπό τὸ στόχο προσδιορίζεται στὴ θέση τοῦ ραδιεντοπιστῆ ἀπό τὸ χρόνο ύστέρησης μεταξὺ τοῦ σήματος βολίδοσκόπησης καὶ τοῦ σήματος πού ἀντανακλᾶται ἀπό τὸ στόχο (ήχω σῆμα).

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Βολίμιδα. Εύφορη περιοχή 800 μ. ἀνατολικά τῆς κωμόπολης Χώρα τῆς σημερινῆς Ν Τριφυλίας, ὅπου είχε ἀναπτυχθεῖ Μεσοελλαδικής ἐποχῆς (17ος αἰ. π.Χ.) οἰκισμός, στὴ συνέχεια, ὅλος ἀκμαῖος στὴ διάρκεια τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς καὶ μετά, στούς ὑστερους γεωμετρι-

κούς καὶ ἀρχαικούς χρόνους, ἐνώ ἀπό τούς ὑστερους κλασικούς μέχρι καὶ τούς ρωμαϊκούς χρόνους ἡ περιοχὴ κατοικήθηκε κανονικά καὶ πάλι. Ἀνασκαφές ἔγιναν ἀπό τούς Γ. Μυλωνᾶ (1952), Σπ. Μαρινάτο (1952 - 1965 κατά περιόδους) καὶ τὴ Λ. Παρλαμά (1971). Ἡ περιοχὴ ἔχει ταυτιστεῖ ἀπό τὸν Μαρινάτο μέ τὴν Παλαιόπολο τῶν ἀρχαίων, ἐπειδή τὸ ἀνάκτορο τοῦ Ἐγκλιανοῦ Βρίσκεται σὲ ἀπόσταση μόνο 4 χλμ. δυτικά τῆς Χώρας (Das Altertum, 1,946).

Μεσοελλαδική ἐποχή. Ἡ ὑπαρξη οἰκίσμου τοῦ τέλους τῆς Μεσοελλαδικῆς ἐποχῆς συμπερινέται ἀπό τὴν ἀνασκαφή σπουδαίου λακκοειδοῦς τάφου (3.60X1.25 μ.), πρώιμου στὴ μορφή, μέ ἐπικάλυψη δοκῶν καὶ πλακῶν, πού περιείχε δρισμένες ταφές καὶ πλήθος ἔξαιρετικά ἐνδιαφερόντων ἀγγείων. Ἡ τελευταία ταφὴ (1650 π.Χ.), ἀνήκε σὲ εύσωμο Μεσοελλαδίτη, θαμμένο σὲ συνεσταλμένη στάση μέ φαρέτρα γεμάτη βέλη μπροστά ἀπό τὸ πρόσωπο του, (ἐκτός ἀν αὐτή ἀνήκε σὲ προγούμενο νεκρό μέ διαφορετική τοποθέτηση). Ἡ ταφὴ συνοδεύονταν ἀπό χαρακτηριστικά ἀμφοράχωμα καὶ ὑστερα μινυακά ἀγγεία.

Μυκηναϊκή ἐποχή. Ἡ μεταβαση ἀπό τὴ Μεσοελλαδική στὴ Μυκηναϊκή περίοδο φαίνεται ομαλή. Ἐχουν κιόλας ἀνακαλυφθεῖ σὲ συστάδες 35, περίπου, τάφοι λαζευτοί (Θαλαμωτοί) στὸ μαλακό ἀλλά ἀρκετά ἀνθεκτικό πώρο τῆς περιοχῆς. Οι περισσότεροι εἰναι κυκλικοί μέ θόλωση, ύπαρχουν, δημος, καὶ τοῦ σπηλαιώδους τύπου. Οι συστάδες εἰναι γνωστές ἀπό τὸ δύναμα τῶν ιδιοκτητῶν τῶν ἀγρῶν ἢ τὴν τοποθεσία (Κορωνιοῦ, Ἀγγελοπούλου, Τσουλέα ἢ Βοριά, Μαστοράκη, Κεφαλοβύρου). Είναι κατανευμένες δχι βέβαια τυχαία. Ἐτσι, θά ἀνήκαν σὲ ἔνα γένος καὶ δλες μαζί οι συστάδες στὸ συνοικισμό, πού θά ἦταν 100 μ. νοτιότερα τοῦ πρώτου τάφου πού ἀνασκάφθηκε (Κορωνιοῦ 1). Άλλος μυκηναϊκός οἰκισμός ἦταν στὴ θέση Μεγαμπέλια (1 χλμ. καὶ αὐτός ἀνατολικά τῆς χώρας).

“Οοι οι τάφοι είχαν δημιουργηθεῖ σὲ δριζόντιο - ἐπίπεδο - ἔδαφος, ἀκριβῶς πάνω ἀπό τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἔδαφους (καὶ, γι' αὐτό, πολλῶν ἢ στέγαστη κατέρρευσε) καὶ ἔχουν σχῆμα κυκλικού σχεδόν.

“Οοι κύλοι είχαν ταφικό θάλαμο μέ κυκλικό δάπεδο, ἔχουν τὰ χαρακτηριστικά τῆς πρώτης κατηγορίας τῶν θαλαμωτῶν τάφων τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Ειδικότερα, παρόλο δτὶ τὸ νεκροταφεῖο ἦταν σὲ χρήση καὶ στὴν ύστερομυκηναϊκή περίοδο, δέν ἔκπισαν τότε νέου τύπου τάφους, ἀλλά συνέχισαν νά χρησιμοποιούνται πούς ύπάρχοντες πολυπληθεῖς πρωτομυκηναϊκούς. Αύτο ἔναι, ίσως, καὶ ἀπόδειξη ὅτι τὰ ίδια γένη ἐπιβίωσαν σὲ δλη τῆ μυκηναϊκή ἐποχή στὴν περιοχή.

Οι δρόμοι δλων τῶν τάφων ἤταν κατωφερικοί καὶ στὸν Ἀγγελοπούλου 2 ύπηρχαν σὲ διάφορα σημεῖα βαθμίδες. Τὸ κύριο χαρακτηριστικό τῶν τάφων αὐτῶν, οι κυκλικοί ταφικοί θάλαμοι, είχαν κατά μέσο ὅρο διάμετρο 4 - 5 μ. καὶ σαφῶς μικρότερο ύψος. Τὰ τοιχώματα τῶν ταφικῶν θαλάμων συγκλίνουν σχεδόν κανονικά σὲ θόλο ἔκτος ἀπό τὸ σημεῖο πίσω ἀπό τὸ στόμιο, δησου ἡ θόλωση γίνεται ἀπότομα. Ἐτσι, οι ταφικοί θάλαμοι διαμορφώνονται κυψελοειδεῖς καὶ ψηλοί. Ο Μαρινάτος ύποστήριξε ὅτι δρισμένοι ἀπό τούς τάφους συμπληρώθηκαν μέ κτίσμο στὸ διάνυτερο μέρος τοῦ θόλου τους. Μετά τὴ διαπίστωση τοῦ Μπλέγκεν (Hesperiia 1954, 158 - 162, πίν. 37 - 38) ὅτι δ θολωτός τοῦ Οσμάναγα Κορυ-

726 BOΛIN

φασίου είχε κτιστεί ήδη στα τέλη της Μεσοελλαδικής έποχής, πρώτα δια του Fritz Schachermeyr (Anzf Altw X, 1957, σ. 103) και άργοτερα από την Ιακωβίδην (Χαριστήριον εις Ἀναστάσιο Κ. Ὁρλάνδον B', 1966, 98 - 111, πίν. IX - X), κατέληξε καί αύτός στο συμπέρασμα ότι οι Θαλαμωτοί αύτοί τάφοι των Βολιμιδίων της έπομενης Πρωτομυκηναϊκής περιόδου, πού είναι κυκλικοί καί μέθωποι, μιμούνται τούς κτιστούς θολωτούς τάφους καί δέν είναι αύτοί πρότυπα τών κτιστών θολωτών άλλα έπαναλήψεις αύτών. Οι τάφοι των Βολιμιδίων ἀρχίσαν να κτίζονται, προφανώς, σε μια προχωρημένη φάση της Πρωτομυκηναϊκής περιόδου (ΥΕ I), πού είναι φανερό και ότι τά γάγεια - κτερίσματα καί όποι τήν παντελή ἔλλειψη άμαυρόχρωμων καί μινυακών γάγειών.

Στήν κορυφή τοῦ θαλάμου, ύπάρχει, μαστοειδής έσοχή (καὶ σέ ἔνα ἀπό τούς κυκλικούς τάφους τῶν Μυκηνῶν). Στήν περιφέρεια τῶν τάφων (τοῦ διαπέδου) λαξεύθηκαν μικροί ἐλλειψοειδεῖς βρόθοι, Ἡ, ἔξω ἀπό τὴν περιφέρεια, κόγχες. Σέ αὐτές τίς κοιλότητες τοποθετοῦνταν τά σῶτά τῶν παλαιότερων ταφῶν κάθε τάφου τῆς πρώτης καὶ τῆς δεύτερης μυκηναϊκῆς φάσης. Ἐτσι, δημιουργοῦνταν ὀστεοφυλάκια σέ κάθε τάφο. Ὁλοι οἱ τάφοι ἦταν οἰκογενειακοί καὶ, κατά περιπτώσεις, μέ πολλά κρανία (δ Ἀγγελοπούλου 11 εἶχε 47 - 60 τάφες). Ἐξάλλου, στὸν τάφο Κορωνιοῦ 6 εἶχε δημιουργηθεῖ ἔνα πραγματικό *Columbarium*, ὅπως ύπτιρχαν κόγχες καὶ σέ ψυσος στά τοιχώματα τοῦ φατικοῦ θαλάμου. Μικρός βοηθητικός τάφος ἀνοίχτηκε καὶ στήν ἀριστερή πλευρά τοῦ δρόμου ἐνός τάφου, ἐνώ στή δεξιά ὅλλου δημιουργήθηκε κόγχη μέ διάφορες προσφορές.

Οι ἑνταφιασμοί γίνονταν πάνω στό δάπεδο τοῦ ταφικοῦ θαλάμου καὶ ὁ νεκρός τοποθετεῖτο σὲ στάση ὑππια καὶ «έκταδην».

Στούς τάφους άνοιγονταν σέ μερικές περιπτώσεις στό δάπεδο καί όρθογώνιοι λάκκοι, μέ καλυπτήριες πλάκες γιά ταφές σέ έκταση. Μετά τήν ταφή καί τήν ἀπόθεση διαφόρων κτερισμάτων καί προσφορών ἔκλιναν τήν είσοδο μέ μιά ἐπιμελημένη Ἡ ἀπλή ξερολιθιά. Στή συνέχεια, ἔριχναν κύλικες καί τίς ἔσπαγαν πάνω στήν ξερολιθιά (τάφοι Α6, 10,11, Βοριά 7), ἔθιμο πού ίσχυει στούς αἰώνες (Νικ. Πολιτικ., Λαογραφικά Σύμμεικτα Β', 282 - 3).

Ο δρόμος (πάν είχε μήκος μέχρι έπιπλα μέτρα) γέμιζε χώμα από τό λευκό πώρο, που προέρχονταν από τόν ήδη λαξευμένο ταφικό θάλαμο. Οι νεκροί δέν είχαν ποιούτιμα κτερίσματα, ένων άπο το χαλκό ύπηρχαν κτερίσματα, άλλα σπάνια. Ή υπαρξη πολλών ΥΕ ή άγγειών ύποδηλώνει διτι ύπηρχαν πολλοί σύγχρονοι ένταφισμοί.

‘Η συνεχής χρήση τών τάφων διήρκεσε μέχρι και τήν έποχη πού καταστράφηκε τό άνάκτορο τοῦ ‘Έγκλιανοῦ στά τέλη τής YE III Β φάσης (12ος αι. π.Χ.) καί ίσως, μετά ἀπό τήν καταστροφή, νά ἔγιναν ἐλάχιστες (1 - 2) ταφές, μια καί ὁ πληθυσμός, πιθανόν, μετανάστευσε σέ ἄλλες περιοχές κατά τήν YE III Γ φάση. Πάντως, στήν τελευταία μυκηναϊκή περίοδο (YE III Β φάση), οι παιλιότεροι νεκροί συνέχισαν νά δέχονται κτερίσματα καί, ώς ἐπί τό πλείστον, μόνο ἀγγεία. ‘Υπάρχουν, ίσως, καί οι περιπτώσεις τών τελευταίων αὐτών ταφών πού ἔγιναν μέσα σέ λάκκους στό δάπεδο τών τάφων πού δέν συνοδεύονταν ἀπό κτερίσματα (δέν συνοδεύονταν, δηλαδή, στόν κάτω κόσμο ἀπό ἀγγεία μέ τροφές κ.ά.).

‘Η κεραμεική, πού προηλθε ἀπό αύτούς τούς τάφους περιλαμβάνει πολλές ἑκατοντά-

δεις ἄγγειων ἀπό οὐλες τις μυκηναϊκές περιόδους, μὲν ίδιαίτερη ἐκπροσώπηση τῆς πρώτης καὶ τῆς τρίτης. Ως ἐπί τὸ πλείστον, ὑπήρχαν μικρά ἄγγεια μὲν ἐλάχιστες ἔξαιρέσεις.

Από τα ύποδιοπα κτερίσματα σέ σημαντικό άριθμό άνερχονται οι λίθινες αίχμες βελών, που βρέθηκαν σέ διάφορους τάφους, καθώς και οι χάλκινες της τρίτης περιόδου, που βρέθηκαν στή συστάδα Βοριά. Τα πρίλινα ειδώλια άνικουν στήν τελευταία αυτή περίοδο, στό τέλος τής ίδιας, άνηκει καί τό θαυμάσιο ρυτό μέ ξεργα κεφάλια βοδιού καί έλαφων, πουύ ύποδιλώνει τήν άσκηση μιᾶς τελετουργίας στόν τάφο Α6.

Βέβαια τό γεγονός ότι σέ μερικούς τάφους, (δηπως στή συστάδα Κορωνιού), τά κτερίσματα, πού βρέθηκαν είναι έλλοντα, μπορεῖ νά δοφείται είτε στή φωτιά ειών των νεκρών είτε στό ότι οι τάφοι αυτοί απονυμώθηκαν από τή μακροχρόνια χρήση.

Μεταγενέστερη χρήση τῶν τάφων. Κατά τήν ἀποψή τοῦ Μαρινάτου, οἱ τάφοι χρησιμοποιήθηκαν πάλι στά τέλη τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς, στήν ἀρχαϊκή καί μετά, ἀπό τά τέλη τῆς κλασικῆς ὥς καί τή ρωμαϊκή ἐποχή. Ἡ μαύρη ἐπίχωσθα πού δημιουργήθηκε πάνω ἀπό τό δάπεδο τοῦ ταφικοῦ θαλάμου καί μπροστά ἀπό τήν ξερολιθιά πολλῶν τάφων δηλώνει τήν ἐντατική χρήση τῶν τάφων πού ἦταν ποικίλη καί ἐνδιαφέρουσα.

Οι ιστορικές τύχες τής Μεσσηνίας είναι ένδεικτικές καὶ καθοδηγητικές γιά τή χρήση αὐτῶν τῶν ταφῶν στούς ἑλληνικούς χρόνους. Υπάρχει μιά ἀρχική ἀντιστοιχία μεταξύ τῶν περιόδων πού οι Μεσσηνίοι ἀποτίναζαν τόποια περιπολίας καὶ τῶν περιόδων, πού ἀπειπορσπεύσουν, σὲ πολλές περιπτώσεις, τά εύρηματα ἑλληνικῶν χρόνων, πού βρέθηκαν στό δρόμο καὶ στόν ταφικό Θάλαμο τῶν τάφων. Ἔτοι, ἔξιγνήθηκε, ίδιαίτερα ἀπό τό Μαρινάτο, ἡ κατάσταση, δηλαδή, ὅτι μέ τήν ἀπελευθέρωστή τής Μεσσηνίας μετά ἀπό τή μάχη τῶν Λευκτρών (371 π.Χ.) ἀρχισε νά ἀσκεῖται ἐντατικά, πάλι, ἡ προγονολατρεία πού δέν ἐπιτρεπόταν πρίν, ὅσο ὁ τόπος βρισκόταν κάτω ἀπό τό σπαρτιατικό ζυγό.

Τά σπουδάια τής ἐντατικής λατρείας είναι φανερά σέ πολλές περιπτώσεις: νεκρικά δεῖπνα στο δρόμο τοῦ τάφου, προσφορά Ἑλληνιστικῶν ὄγεων σέ Μικηναϊκόν νεκρούν καὶ μάλιστα σέ νεκρούς ποὺ ἤταν θαμμένοι στο λάκκους μέ καλυπτήριες πλάκες κάτω ἀπό τό δάπεδο. Ἡ χρήση αὐτή τῶν τάφων περιλαμβανε καὶ χρήση λάκκων δαπέδου γιά νέες ταφές (Α10). Τέλος, σέ αὐτό τό νεκροταφεῖον ὑπῆρχαν καὶ τάφοι, των ὅποιών ἡ ὁροφή εἶχε καταπέσει καὶ χρησιμοποιήθηκαν γι' αὐτὸν ὡς καὶ τούς ρωμαϊκούς χρόνους σάν λάκκον ἀπορριμμάτων, ἀπό τούς ὅποιους προήλθαν πολλά ἀντικείμενα.

Τό έλληνιστικό νεκροταφείο. Έκτός από τούς μυκηναϊκούς τάφους, πού χρησιμοποιήθηκαν σε δρισμένες περιπτώσεις και πάλι για ταφές στούς έλληνιστικούς χρόνους, όχωρος χρησιμοποιήθηκε σάν νεκροταφείο και γιά άνεξάρτητες ταφές. «Ετσι, στή συστάδα Αγγελοπούλου των τάφων Α4 - 9 άναμεσα στούς τάφους Α6 - 7 βρέθηκε νεκρός των έλληνιστικών χρόνων Θαμμένος σε έκταση, ένω μπροστά από τούς ίδιους τάφους, ύπτηρχαν τέσσερις τετράγωνοι κατακόρυφοι λάκκοι που άνοιχτηκαν στούς χρόνους έκεινους και είχαν άναλογη χρήση.

Βιβλιογραφία: Μαρινάτος Σπ., *Άνασκαφαι Πύλου*, ΠΑΕ 1952 - 54, 1960, 1964 - 65. *Vermoulé Em., Boston Univ. Grad. Journal IX*, 3, 1961, 76. Συριόπουλος Κ., ΠρΠ 1964-65, 601: MME, 142, 144, 266 - 7. R. Howe Simpson - Ol. Di-

ckinson, *Gazetteer*, 1, 1979, 126 - 7, 135.

Γ. Σ. ΚΟΡΡΕΣ

Βόλιν. Πόλη της Πολωνίας, κτισμένη στήν όμώνυμη νάνσο, στις έκβολές του ποταμού "Οντερ". Αποτελεί το Κατσκοί των 2.900 (1967). Λιμάνι αλιευτικών πλοίων. Ιδρύθηκε στα τέλη του 8ου αι. καὶ άναφέρεται σέ γραπτές πηγές γιά πρώτη φορά το 100 αι. Ἀπό το 100 αι. ὥς το 120 αι. ἦταν σημαντικό βιοτεχνικό καὶ ἐμπορικό κέντρο καὶ λιμάνι τῆς Βαλτικής. Ἀποτελούσε πόλη - κράτος. Οι ἀνασκαφές, πού δρχισαν το 1934, ἀποκάλυψαν τὰ ἔρεπτα όχυρωμέντη σλαβικής πόλης, πού ἤταν ἔνας οἰκισμός, περιβαλλόμενος ἀπό χωματένιο τεῖχος. Ὁ οἰκισμός ἀπλωνόταν σέ ἕκταση 4 χλμ. κατά μῆκος τοῦ πορθμοῦ Ντβίνα. Τά κτίρια τοῦ ἀρχαίου Βόλιν ἤταν ξυλόκτιστα καὶ οἱ δρόμοι στρωμένοι μέ ξύλο. Οι ἀνασκαφές ἀποκάλυψαν ἑργαστήρια, μέρη διατηρούμενα στον πλοίο, κατοικίες φαράδων καὶ λείψανα ἀρχαίου λιμανιού.

Βόλιν Μπόρις Μιχάλοβιτς (ψευδώνυμο του Μπ. Μ. Φράντκιν, 1886, Γκλιούμποκο, στή σημερινή περιοχή του Βίτεμποκ - 1957, Μόσχα). Παράγοντας του σοβιετικού κράτους και στέλεχος του Κόμματος. Δημοσιολόγος, μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος από το 1904. Καταγόταν από οίκο γένεια κατώτερου δημόσιου υπάλληλου.

Ό Β. τελείωσε τό σχολείο τό 1901 στό Αι-
κατερινούσλαβ. Τό 1905 έγινε μέλος τής έπι-
τροπής τού ΣΔΕΚΡ τού Αίκατερινούσλαβ. Τό
1906 και 1907 δούλεψε κομματικά στό
Μπριάνσκ και στά Ούραλια και ήταν ό αρχι-
συντάκτης τής παράνομης μπολσεβίκικης
έφουμερίδας «Ούφιμσκι-Ραμπότσι». Συνελή-
φθη πολλές φορές. Ο Β. έκπατρίστηκε στή
Γαλλία τό 1911, έπειστρεψε στή Ρωσία τό
1913 και πήρε τό πτυχίο του από τή Νομική
Σχολή τού Πανεπιστημίου τής Μόσχας τό
1917. Τόν ίδιο χρόνο έγινε μέλος τής έπιτρο-
πής τού ΣΔΕΚΡ (μπ.) τής Μόσχας. Γιά ένα διά-
στημα, στή διάρκεια τής ένοπλης 'Οκτωβρια-
νής 'Εξέγερσης στή Μόσχα, ήταν πρόεδρος
τής Στρατιωτικής 'Επαναστατικής 'Επιπροπής
τού Ζαμοσκβορίτς. Τό 1918 ήταν ένας από
τούς συντάκτες τής «Πράβηντα». Στήν περίοδο
1918 - 21, χρημάτισε πρόεδρος τών έπαρχια-
κών έκτελεστικών έπιπροπών τού 'Οριόλ, τής
Κοστρομά και τού Χάρκοβο, γραμματέας τής
έπιπροπής τού ΚΚΡ (μπ) τής έπαρχιας τού
Μπριάνσκ και άναπληρωτής τού λαϊκού έπι-
προπής τού Καζανόβσκ. Στά Κίεβο έπει-
στρεψε στή Ρωσία.

τρόπου 'Εσωτερικών της ΣΣΔ Ούκρανίας.
'Εργάστηκε σέ όφεμερίδες τοῦ Ροστόβ ἐπί τοῦ Ντόν καὶ τῆς Μόσχας. Τό 1925 καὶ 1926 ἦταν ύποδιευθυντής τῆς ἔφεμηρίδας «Ισθέσια» τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς. 'Ο Β. ἦταν προϊστάμενος τοῦ τμήματος τύπου τοῦ Λαϊκοῦ 'Επιτροπάτου γιά τίς έξωτερικές ὑποθέσεις στήν περίοδο 1927 - 29. Ἀπό τό 1931 μέχρι τό 1935, ἦταν μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ 'Επιτροπάτου γιά τήν ἑκατίδευση, διευθυντής τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης Λογοτεχνίας καὶ 'Εκδόσεων (Γκλάβλι), διευθυντής τῆς φιλολογικῆς σχολῆς τοῦ 'Ινστιτούτου τῶν Κόκκινων Καθηγητῶν καὶ ἑκδότης τοῦ περιοδικοῦ «Πάλη τῶν Τάξεων» (1931 - 36). Τό 1935 ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ τμήματος σχολῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ.). Ἡ-
ταν ἀντιπρόσωπος στὸ «Ούγδο», «Ἐνατο καὶ Δέκατο» 'Εκτο Συνέδριο τοῦ Κόμματος. 'Ο Β. ἦ-
ταν ὁ πρώτος ἀναπληρωτής λαϊκοῦ ἐπιτρόπου γιά τήν ἑκατίδευση τῆς ΣΟΣΔΡ κατά τήν πε-
ρίοδο 1936 - 38 καὶ ἀρχισυντάκτης τοῦ «Ιστορίτσεσκι Ζουρνάλ» ἀπό τό 1936 ὥς τό